

ลักษณะของแบบเรียนและการใช้แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นตั้งแต่พุทธศักราช 2431 ถึง 2525

นายทวี บุณยเกตุ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

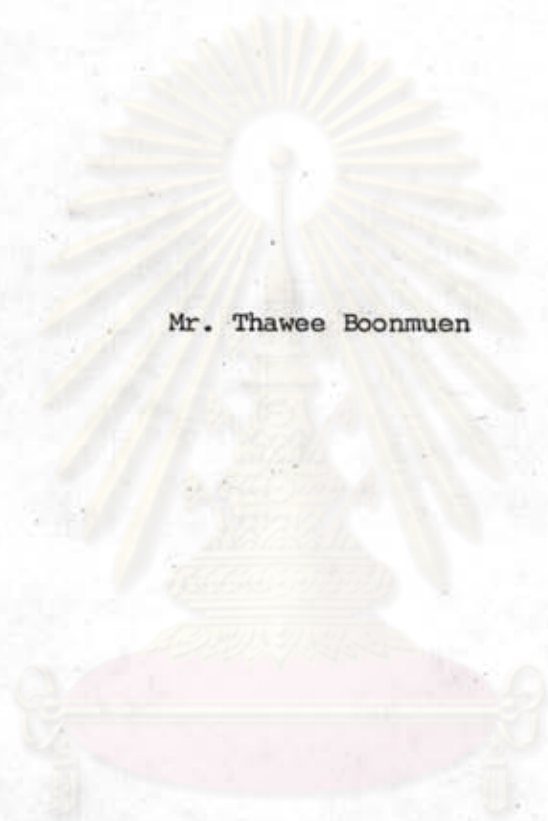
ISBN 974-564-769-1

008728

11548484

TYPES AND USAGE OF ELEMMENTARY THAI LANGUAGE TEXTBOOKS FROM B.E.

2431 TO 2525

Mr. Thawee Boonmuen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Elementary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ลักษณะของแบบเรียนและการใช้แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น
ตั้งแต่พุทธศักราช 2431 ถึง 2525

โดย

นายทวี บุญหมื่น

ภาควิชา

ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สอาดพร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เน้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาคามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สุประคิษฐ์ บุณนา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประคิษฐ์ บุณนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อรุณ อมรวิวัฒน์
..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์)

แรมสมร อยู่สอาดพร
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สอาดพร)

ฉวี ธีระจิตร
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วารี ธีระจิตร)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ลักษณะของแบบเรียนและการใช้แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น ตั้งแต่
พุทธศักราช 2431 ถึง 2525

ชื่อนิสิต นายทวี นุญหมื่น

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร

ภาควิชา ประถมศึกษา

ปีการศึกษา 2527

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของแบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น ในด้านการแต่ง การเรียบเรียง การใช้คำ ส่วนประกอบและการพิมพ์แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นตั้งแต่พุทธศักราช 2431 ถึง 2525
2. เพื่อศึกษาการใช้แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น ตั้งแต่พุทธศักราช 2431 ถึง 2525

ผลที่ได้จากการวิจัย

1. หนังสือแบบเรียนภาษาไทยที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้เป็นแบบเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2431 ถึง 2525 มีดังนี้
 - ก. หนังสือแบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นมีทั้งหมด 5 เล่ม
 - 1) แบบเรียนเร็ว ของกรมศึกษาธิการ สมเด็จพระยาราชกุมารีเจ้าฟ้าฯ นภาพเรียมเรียง
 - 2) แบบเรียนใหม่ ของกรมตำรา เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เรียบเรียง
 - 3) แบบเรียนเร็วใหม่ ของหลวงครูณกิจวิสูตร และ นายฉันทน์ ขำวิไล
 - 4) แบบหัดอ่านหนังสือไทยเบื้องต้น ของพระวิภาชวิทย์วิทาสีหิธ (สังข์ พุกกะเวส)

- 5) หนังสือเรียนภาษาไทย ของกรมวิชาการ
- ข. แบบเรียนชุดเบสิก หรือ แบบสอนอ่านมาตรฐาน
 - 1) แบบสอนอ่านมาตรฐาน นายยง อิงคะเวทย์ เรียบเรียง
 - 2) แบบเรียนชุดสุกาคาวิ นายอภัย จันทวิมล
 - 3) แบบเรียนชุดมันโคกก้าวหน้า นายที กীরติวิโยลาร เรียบเรียง
 - 4) แบบเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาที่ 1 นายสมาน แสงมลิ เรียบเรียง
 - 5) แบบสอนอ่านภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาที่ 1 นายก่อ สวัสดิพิทาณิษฐ์ เรียบเรียง
- ค. หนังสืออ่านประกอบ
 - 1) แบบสอนอ่าน (เรื่องนกกระจอก) ของกรมตำรา
 - 2) นกกางเขน นายที กীরติวิโยลาร เรียบเรียง
 - 3) นิทานอีสป พระยาเมธาธิบดี เรียบเรียง
 - 4) บทกอกสร้อยสุภาสิต สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ เรียบเรียง

ในบรรดาแบบเรียนทั้ง 14 เล่มนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นแบบเรียนหลักเพียง 4 เล่ม คือ แบบเรียนเร็ว แบบเรียนเร็วใหม่ แบบที่อ่านหนังสือภาษาไทยเบื้องต้น และหนังสือเรียนภาษาไทย

2. ลักษณะของแบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น ได้แก่

- ก. ลักษณะเฉพาะของแบบเรียนเร็ว คือ การเปลี่ยนรูปแบบจากการเสนอเนื้อหาแบบร้อยกรองมาเป็นความเรียงธรรมดา การตัดสิ่งที่ไม่จำเป็น เช่น คำที่ไม่ความหมายออกไป การปรับปรุงมาตราสะกดจากแม่เอย ซึ่งเดิมใช้ร่วมกันทั้ง ว และ ย เป็นแม่เอย (ย สะกด) และ แม่เอย (ว สะกด) การเสนอคำในรูปตารางฝึกโดยให้สระเปล่าเพื่อให้ผสมพยัญชนะหลาย ๆ ตัวเปลี่ยนกันไปและเริ่มแบ่งเนื้อหาเป็นบท
- ข. ลักษณะเฉพาะของแบบเรียนใหม่ คือ การแจกลูกและการผันให้ครบทุกอย่าง การเสนอคำในรูปที่เป็นคำง่าย ๆ และคล้องจองอย่างไพเราะ การเลิกใช้ ช ค ฎ ฏ การฝึกคำในรูปตารางคำให้ฝึกเป็นอักษร 3 หมู่ การฝึกอ่านคำเป็นประโยค เรื่องก่อนข้างยาว

และการสอดแทรกเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง

ก. ลักษณะเฉพาะของแบบหัดอ่านหนังสือไทย คือ แต่ละบทจะมีคำแนะนำการสอนสั้น ๆ ให้ครู การแบ่งเนื้อหาสั้น ๆ และในบทหนึ่งให้เรียนไม่เกิน 5 คำ ไม่สนใจเครื่องหมายวรรคตอน ฝึกอ่านคำในประโยคของเรื่องสั้น ๆ และเรื่องที่มีสาระประโยชน์

ง. ลักษณะเฉพาะของหนังสือเรียนภาษาไทย คือ การผสมระหว่างแบบแจกลูกและแบบหัดอ่านมคอทรฐานเข้าด้วยกัน โดยการให้อ่านคำก่อนแล้วจึงฝึกกฎเกณฑ์ความหลักภาษา การเสนอคำในรูปของตัวละครชุดเกี่ยวหิ้งเล่ม และเป็นแบบเรียนที่แตกต่างจากเดิมคือคำที่ใช้เป็นพื้นฐานมาจากการวิจัย

ลักษณะรูปเล่มของแบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น ส่วนมากจะพิมพ์ด้วยกระดาษที่มีคุณภาพปานกลางไม่คงทน พิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ มีภาพประกอบมากซึ่งส่วนมากเป็นภาพวาด ปัจจุบันนิยมพิมพ์เป็นภาพสี ไม่มีสารบัญ แต่จะมีบัญชีคำและแบบฝึกหัดค่อท้ายราคาจะถูกกว่าแบบเรียนระดับอื่น ๆ และหนังสือทั่วไปมาก

3. การใช้แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น

ก. ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2431 - 2464)

ใช้แบบเรียนเป็นหลักในการสอน ไม่มีคู่มือ แต่มีคำอธิบายการใช้แทรกในแบบเรียน ไม่เน้นการสอนแบบท่องบ่นจนจำ แต่จะให้เรียนรู้โดยการฝึกทักษะ สร้างตารางให้ผู้เรียนได้ฝึกหลักการในการสร้างคำ

ข. ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2465 - 2479)

ยังใช้แบบเรียนเป็นหลักในการสอน แบ่งเด็กเป็นชั้นตามความพร้อมและพื้นฐาน จัดตารางสอนสำหรับสอน ฝึกนักเรียนให้สอนกันเอง เริ่มใช้อุปกรณ์การสอน เช่น นบายญ อ่องละออ นำหนังสือมาเป็นอุปกรณ์การสอน

ค. ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2480 - 2493)

มีแบบเรียนให้เลือกใช้หลายเล่ม เริ่มหันมาฝึกใช้มือให้มากขึ้นโดยเน้นการเขียนพอ ๆ กับการอ่าน มีการทดลองสอนเปรียบเทียบการใช้แบบเรียนที่โรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีคู่มือการสอนใช้แล้ว

- ง. ระยะที่ 4 - 5 (พ.ศ. 2480 - 2502)
นิยมสอนเป็นคำเป็นประโยค นำคำพื้นฐานมาสร้างเป็นแบบเรียน
เน้นการใช้อุปกรณ์การสอน มีการอบรมครูผู้สอน
- จ. ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2503 - 2520)
หันไปใช้วิธีสอนแบบอักษรวิธี มีคู่มือครูและโครงการสอน มีผู้ช่วยคือ
ศึกษานิเทศก์ มีเอกสารประกอบหลักสูตรมากขึ้น แบบเรียนมีใช้ทั้ง
เล่มมั่งคั่งและเล่มสำหรับเลือก มีการวิจัยและติดตามผลการเรียนการสอน
- ฉ. ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2521 - 2525)
ยึดหลักสูตรเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน มีคู่มือครูและแผนการสอน
ประกอบหนังสือแบบเรียนมาก การสอนแต่ละครั้ง บทเรียนแต่ละบทต้อง
ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ก่อน

กล่าวโดยสรุป การใช้แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นให้พัฒนารูปแบบจากการใช้หนังสือ
แบบเรียนเป็นทุกอย่าง มาเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน มีสิ่งอำนวยความสะดวก
ความสะดวกแก่ผู้ใช้ (ครู) ทั้งด้านบุคลากร คือ ศึกษานิเทศก์ อุปกรณ์การสอน นวัตกรรม
ต่าง ๆ คู่มือครู แผนการสอน และโครงการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Types and Usage of Elementary Thai Language Textbooks
 from B.E. 2431 to 2525

Name Mr. Thawee Boonmuen

Thesis Advisor Assistant Professor Ramsamorn Yoosathaporn, Ph.D

Department Elementary Education

Academic Year 1984

ABSTRACT

Research Purposes

1. To study the characteristics of basic Thai language textbooks on the aspects of its composing, arranging, the using of words, components, and publishing from B.E. 2431 to 2525

2. To study the usage of basic Thai language textbooks from B.E. 2431 to 2525

Findings

1. The Thai language textbooks permitted to be used as school textbooks by the Ministry of Education from B.E. 2431 to 2525 were :

a. Textbooks for teaching basic Thai language composed of 5 books :

- 1) Quick Learning Textbook, Department of Education,
Composed by Prince Damrongrachanupharp
- 2) New Textbook, composed by Mister Tamra and
Choaprayathamasakmontree

- 3) New Quick Learning Textbook, written by Lang Darunkitwitoon and Mister Chan Khamwilai
 - 4) Basic Thai Language Textbook for Practice, written by Phra Wiphartwittayasit (Sang Phukawet)
 - 5) Thai Language Textbook, the Technical Academic Department, Ministry of Education
- b. Basic textbooks series or Standardized Reading Textbooks
- 1) Standardized Reading Textbooks composed by Mister Yong Ingkawet
 - 2) Textbooks Series of Suda-Cawee, composed by Mister Aphai Janthawimon
 - 3) Textbooks Series of Progressive Ladder, composed by Mister Gee Geeratiwitayolarn
 - 4) Thai Language Textbooks, Prathom Suksa I, composed of Mister Samarn Sangmali
 - 5) Thai Language Instructional Textbooks, Prathom Suksa 1, composed by Mister Gaw Sawatdiphanich
- c. Supplementary Reading Books
- 1) Instructional Textbooks Named "Noggrajork" by the Department of Textbook
 - 2) "Nog Gangken" composed by Mister Gee Geeratiwitayolarn
 - 3) Esope Stories, composed by Phaya Metatibody
 - 4) Dogsoi Suphasit, composed by Prinee Damrong Rachanupharp

Among 14 textbooks, only 4 had been promulgated as school textbooks by the Ministry of Education : Quick Learning Textbook, New Quick Learning Textbook, Basic Thai Language Textbook for Practice, and the Thai Language Textbook.

2. The characteristics of the Thai language textbooks were :
 - a. Special characteristics of the "Quick Learning Textbook" were the change of pattern from the presentation of content in verse to prose; the deletion of unnecessary things such as the meaningless words; the improvement of Mae Geay spelling which in the past used together with "waw" and "yaw" by separating into mae Geay (spelling by "yaw") and Mae Geaw (spelling by "waw"); the presentation of words in tables for practicing by giving students vowels for constituting with various alphabets; and the division of contents into chapters.
 - b. Special characteristics of the "New Quick Learning Textbooks" were the word enunciation into every tones; the presentation of simple words in beautiful rhymes;

(ข)	(ก)	(ก)
-----	-------	-------

 the deletion of "Khaw," "Khaw," short "Lue," and long (ข) "Lue,"; the word practice in tables, but by using 3 alphabet groups; the practice of reading in sentences; long content; and the insinuation of civic responsibility.
 - c. Special characteristics of the "Basic Thai Language Textbook for Practice" were each chapter was preceded by short instructional direction for teachers; the division of content into short chapters; each chapter contained not more than 5 words; the disinterest in using punctuation; and the practice of word reading in sentences in short and essential stories.
 - d. Special characteristics of the "Thai Language Textbook" were the integration of the tone enunciation and the standardized reading practice by reading words first and

then practicing according to the grammar; the presentation of words by using the same actors throughout the book; and the difference from the former textbooks was the use of basic words obtained from research.

The characteristics of most basic Thai language textbooks were published by using average quality paper, not last long, and with big size alphabets, composing of pictures mostly drawings, but nowadays in colour; without content index, but using word list instead and with exercises for practicing at the end. The price was cheaper than the other ^{level} textbooks and general books.

S: The Usage of Basic Thai Language Textbooks

a) First Period (B.E. 2431 - 2464)

Textbooks were used as principles for teaching; no teaching manuals, but there were explanation for teaching in the textbooks intererengly; not for rot learning, but for skills practice by using tables in practicing word building.

b) Second period (B.E. 2465 - 2429)

Still used textbooks as principles for teaching the division of children according to readiness and background; using teaching schedule; students taught each others; starting to use instructional materials, for example using "Nang-Ta-Lung" in teaching Mister Bun Onglaor.

c) Third Period (B.E. 2480 - 2493)

There were various kinds of textbooks for selection; Starting to use hands by emphasizing writing as well as

reading; there were teaching experiment in the use of textbooks with teaching manuals at Barnsomdejoaphraya School.

d) Fourth and Fifth Period (B.E. 2494 - 2502)

Teaching in words and sentences; the use of basic words for lesson construction; emphasizing the use of instructional materials; organizing training programs for teachers

e) Sixth period (B.E. 2503 - 2520)

Turning to use "Agkrara Withee Method"; there were teacher manuals and syllabus; and the use of supervisors, more supplementary curricular documents; the use of required textbooks and selective textbooks; there were also research and the follow up of the teaching and learning results.

f) Seventh Period (B.E. 2421 - 2525)

The use of curriculum as principles for teaching; there were many teacher manuals and instructional plans for each textbook; a set of instructional objectives before each teaching period and each lesson.

In summary, the usage of Thai Language textbook had been developed from the use of textbooks as everything to be only a part of instructional process. There were many teaching and learning facilities such as supervisors, teaching materials, various kinds of educational innovations, teacher manuals, instructional plan and syllabus.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้เพราะได้รับความกรุณาจากบุคคลหลายกลุ่ม และสถาบัน
หลายแห่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร อาจารย์
ที่ปรึกษาที่ได้เอาใจใส่ช่วยเหลือแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิด
ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ที่ได้คำแนะนำและเสนอแนะแนวทางในการจัดทำวิจัย
ในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ที่พิถีพิถันที่ แบบเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
เจ้าหน้าที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดจุฬารัฐสภา (ลาดพร้าว) ที่อนุญาต
และให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาให้สัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์
ต่องานวิจัย

ขอขอบคุณ คุณโสภณ รื่นเวทย์ และเพื่อนนิสิตปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา
รุ่นปี พ.ศ. 2523 หลายคนที่มีได้กล่าววาม ที่มีส่วนช่วยเหลือและประสานงาน ให้การทำวิจัย
ครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

ทวี บุญหมื่น

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ฐ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	11
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	12
2 บทบาทของแบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นต่อการเรียนการสอน ภาษาไทย.....	13
วิวัฒนาการของแบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น.....	14
บทความที่วิเคราะห์วิจารณ์แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น.....	30
งานวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับการติดตามผลการใช้แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น.....	43
งานวิจัยของสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนภาษาไทย- เบื้องต้น.....	46
งานวิจัยของนิสิตนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปเกี่ยวกับแบบเรียน ภาษาไทยเบื้องต้น.....	47

3	ลักษณะของแบบเรียนภาษาเบื้องต้นแต่ละยุค.....	52
	วิวัฒนาการระดับชั้นเรียนประถมศึกษาของประเทศไทย.....	52
	ประวัติการประกาศใช้แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น.....	53
	ลักษณะของแบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นตั้งแต่ปี	
	พุทธศักราช 2431 ถึง 2525.....	68
4	การใช้แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นแต่ละยุค.....	104
	ประวัติความก้าวหน้าของการเรียนวิชาภาษาไทย.....	104
	การใช้แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น	
	ระยะที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2431 - 2464.....	106
	ระยะที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2465 - 2479.....	113
	ระยะที่ 3 ระหว่าง พ.ศ. 2480 - 2493.....	117
	ระยะที่ 4 ระหว่าง พ.ศ. 2494 - 2497.....	123
	ระยะที่ 5 ระหว่าง พ.ศ. 2498 - 2502.....	123
	ระยะที่ 6 ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2520.....	126
	ระยะที่ 7 ระหว่าง พ.ศ. 2521 - 2525.....	130
5	สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	134
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	134
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	135
	ผลที่ได้จากการวิจัย.....	136
	อภิปรายผล.....	151
	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง.....	158
	บรรณานุกรม.....	160
	ภาคผนวก.....	171
	ประวัติผู้เขียน.....	178

รายการภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1 หนังสือแบบเรียนเร็ว.....	172
2 หนังสือแบบเรียนเร็วใหม่เล่ม 1 ตอนต้น.....	173
3 หนังสือแบบเรียนเร็วใหม่เล่ม 1 ตอนกลาง.....	174
4 หนังสือแบบหัดอ่านไทยเบื้องต้น.....	175
5 หนังสือชุดบันไดก้าวหน้า.....	176
6 หนังสือชุดอ่านมาตรฐาน.....	177

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย